

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะ ศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

4.1 โครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

ชุมชนบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีการติดต่อสัมพันธ์กับหลายชนชาติ โดยเฉพาะอินเดีย จีน และประเทศในกลุ่มอาหรับ อินเดียได้นำศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ เข้ามาเผยแพร่ จนเป็นรากฐานแห่งความเจริญของดินแดนแถบนี้ และต่อมาได้มีการติดต่อกับประเทศในกลุ่มอาหรับ ศาสนาอิสลามจึงเข้ามามีความเจริญ รวมทั้งการติดต่อกับประเทศจีน จึงได้รับความเชื่อและประเพณีแบบจีนเข้ามาด้วย เมื่อนำเอาอิทธิพลของศาสนาเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติ และสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น พาร้าง พ้าผ่า เทวดา ผีसाง นางไม้ และไสยศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้หล่อหลอมให้วิถีชีวิตของคนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีวิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่เป็นเฉพาะถิ่น วิถีปฏิบัติที่สืบทอดกันมาดังกล่าวได้สร้างสรรค์ สิ่งสม และสืบทอด มาจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน แสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มชนในรูปแบบของศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ การรักษาพยาบาล การโภชนาการ หัตถกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น โดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีลักษณะเด่นเฉพาะถิ่น เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกกระจูดที่ทะเลน้อย การแกะหนังตะลุงที่ควนเนียงและบางแก้ว การทอผ้าเกาะยอ ผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วยคูเต่า ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวชัยบุรี และเครื่องปั้นดินเผาสิงหน้อง เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านดังกล่าวได้แฝงไว้ซึ่งสาระและคุณค่าที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นกุศโลบายและวิถีปฏิบัติที่ให้การดำรงชีพและวิถีปฏิบัติของผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากการเข้ามามีอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการศึกษาแผนใหม่ ทำให้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิมลดความสำคัญไปมาก จึงเห็นสมควรให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มชนและเหมาะสมกับกาลสมัย

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาค้นคว้าวิจัยถึงสาระ คุณค่า และแนวทางประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และประยุกต์ใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน
- (3) เพื่อให้ท้องถิ่นได้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและมีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีรายงานการศึกษาวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงสาระ คุณค่า และแนวทางการประยุกต์ใช้ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่น ให้ ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และท้องถิ่นได้ประโยชน์
- (3) มีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความตระหนักและให้เห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีทั้งในท้องถิ่นของตนเองและท้องถิ่นอื่น

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสาระสำคัญ เห็นถึงคุณค่า และแนวทางการประยุกต์ใช้ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) ได้มีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านและทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม
- (3) ประชาชนเห็นความสำคัญและมีความเข้าใจอันดีต่อศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นถึงสาระ คุณค่า และแนวทางการประยุกต์ใช้ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และยุคสมัย เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น และทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม
- (3) จัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความตระหนักและให้เห็นคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งการสร้างความเข้าใจอันดีทั้งในท้องถิ่นของตนเองและท้องถิ่นอื่น

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 85 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549-2553)
ต่อจากนั้น ควรมอบให้เป็นภาระความรับผิดชอบของท้องถิ่น

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	20	20	15	15	15	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สถาบันการศึกษาในพื้นที่*

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรเอกชน

องค์กรภาคประชาชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.2 โครงการสนับสนุนการแปรรูปน้ำตาลโตนดในคาบสมุทรสทิงพระ

หลักการและเหตุผล

แม้ว่าอาชีพหลักของราษฎรในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระคือการทำนา แต่อาชีพที่ทำรายได้ดีและมีความสำคัญรองลงมาไม่แพ้การทำนาคือการทำน้ำตาลโตนด และเป็นอาชีพที่อยู่คู่กับชุมชนในคาบสมุทรสทิงพระมาช้านาน เนื่องจากในอดีตน้ำตาลที่ทำจากน้ำตาลโตนดเป็นที่นิยมในการบริโภคของประชาชน การปลูกตาลโตนดส่วนใหญ่ปลูกบนดินนาซึ่งมีปลูกเกือบทุกแปลง โดยเฉลี่ยปลูกแปลงละ 5-10 ต้น และมีปลูกในทุกอำเภอของจังหวัดสงขลาที่อยู่ในคาบสมุทรสทิงพระ รายได้จากการทำน้ำตาลโตนดเป็นรายได้ที่นำมาใช้จ่ายเป็นหลักในชีวิตประจำวันหรือบางครั้งก็เป็นการเก็บสะสมเงินไว้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย เพราะการทำนานั้นจะนิยมเก็บข้าวไว้ในยุ้งฉางมากกว่าการขายแต่จะเก็บไว้เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงในยามข้าวยากมากแพง บ้างก็เชื่อกันว่าเก็บไว้กินยามแก่หรือยามเกิดความไม่สงบ ส่วนการทำน้ำตาลโตนดเป็นทั้งเงินใช้จ่ายประจำวันและเงินสะสม คือจะมีการทยอยขายบ้างเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายเป็นครั้งคราว และส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้ให้ได้มากๆ แล้วขายเพื่อจะได้เงินเป็นก้อนด้วย ฉะนั้น การดำรงชีพของราษฎรในคาบสมุทรสทิงพระจะแยกจากการทำตาลโตนดยาก แต่การทำตาลโตนดนั้นต้องอาศัยแรงงานมาก ทั้งเพื่อการป็นต้นตาลโตนดวันละ 2 เวลา ทั้งเพื่อการขนน้ำตาลที่เก็บได้แล้วจากต้นกลับสู่บ้านเรือนและเพื่อการเคี่ยวน้ำตาลสดเป็นน้ำตาลอีกแรงหนึ่ง พร้อมกันนั้นก็ต้องหาพื้นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม (เคี่ยว) น้ำตาลอีกแรงหนึ่ง กิจกรรมการทำน้ำตาลโตนดจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงานในครอบครัวจำนวนมาก

ปัจจุบันเมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา คนในชนบทได้รับการศึกษามากขึ้นก็หันเข้าสู่ระบบราชการบ้าง ลูกจ้างบริษัทบ้าง แรงงานในภาคอุตสาหกรรมบ้าง และแรงงานได้หลั่งไหลจากชนบทสู่เมือง จึงทำให้อาชีพการทำตาลโตนดลดลงเรื่อยๆ หากปล่อยให้เป็นเช่นนี้โดยไม่หาทางแก้ปัญหาการใช้แรงงานในกระบวนการผลิตน้ำตาลโตนด การทำน้ำตาลโตนดก็จะหายไปจากคาบสมุทรสทิงพระ อย่างไรก็ตาม น้ำตาลโตนดมีราคาสูงขึ้น และต้นตาลโตนดก็ยังเป็นพืชที่ยังสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ในรูปของน้ำตาลได้อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากจะใช้ประโยชน์จากน้ำตาลของต้นตาลโตนดแล้ว ส่วนอื่นๆ ของต้นตาลโตนดก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เกือบทั้งหมด เช่น ลูกตาลสดที่นำมาบริโภค จาวตาลของลูกตาลแก่ ใบตาล ตลอดจนลำต้นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยไม้จากต้นตาลสามารถนำมาสร้างบ้านเรือน ส่วนใบจะนำมาผึ่งแห้งคา และมีการนำส่วนของลำต้นทำเป็นเฟอร์นิเจอร์และเครื่องประดับ ตาลโตนดยังสามารถให้ผลประโยชน์และสร้างรายได้ให้อีกยาวนานและสามารถเก็บเกี่ยวได้เป็นระยะเวลานาน

วัตถุประสงค์

- (1) มีโรงงานแปรรูปน้ำตาลโตนดที่รับซื้อน้ำตาลโตนดสดจากเกษตรกร ทำให้น้ำตาลโตนดมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
- (2) มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ปลูกตาลโตนด เพื่อพัฒนาศักยภาพ จำนวนความหลากหลายของตาลโตนดแปรรูป ซึ่งจะรักษาวัฒนธรรมการทำน้ำตาลโตนดไว้

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

ผลผลิต

- (1) มีโรงงานแปรรูปและมีสมาชิกที่รวมกลุ่มกันทำงาน
- (2) สามารถแปรรูปน้ำตาลโตนดไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายรูปแบบ
- (3) แก้ไขปัญหาเรื่องการใช้แรงงานในกระบวนการผลิตน้ำตาลโตนด

ตัวชี้วัด

- (1) จำนวนโรงงานแปรรูปน้ำตาลโตนดที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชุมชน
- (2) จำนวนความหลากหลายของตาลโตนดแปรรูป
- (3) จำนวนการมีงานทำที่เพิ่มขึ้นจากการแปรรูปน้ำตาลโตนด

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น
- (2) รักษาวัฒนธรรมการทำตาลโตนดและต้นตาลโตนดอยู่คู่กับสมุทรสทิงพระต่อไป

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) กำหนดรูปแบบชนิดของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน
- (2) จัดฝึกอบรมให้ความรู้การแปรรูปให้แก่ราษฎรโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
- (3) ให้การแนะนำตลาดโดยกระทรวงพาณิชย์
- (4) รวบรวมสมาชิกผู้ทำน้ำตาลโตนดและจัดตั้งกลุ่ม
- (5) จัดตั้งโรงงานเพื่อแปรรูปน้ำตาลโตนดโดยรับซื้อน้ำตาลสดจากเกษตรกรผู้ป็นต้นตาลเข้าโรงงานโดยเกษตรกรจะได้ไม่ต้องทำการเคี้ยวน้ำตาลเองเหมือนอดีตเพื่อลดแรงงาน

พื้นที่ดำเนินการ คาบสมุทรสทิงพระ

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 40 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2549- 2554)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	10	10	5	5	5	5	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หน่วยงานสนับสนุน สถาบันการศึกษาในพื้นที่*
องค์กรชุมชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.3 โครงการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี

หลักการและเหตุผล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลายาวนาน จากการสำรวจและดำเนินงานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในปัจจุบัน พบหลักฐานที่น่าสนใจหลายประการ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนในดินแดนแถบนี้ที่ยาวนาน ซึ่งยังไม่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง หลักฐานที่ยังคงเหลืออยู่ส่วนใหญ่จะเป็นโบราณสถานหรือศาสนสถาน ซึ่งมีการเสื่อมสภาพค่อนข้างสูงมาก เนื่องจากลักษณะของภูมิภาคในแถบนี้ที่มีความชื้นสูง วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างมีการเสื่อมสภาพ การขยายตัวของชุมชน และพื้นที่ทำกินของราษฎร ก็ยังก่อให้เกิดการบุกรุก ทำลาย หรือทำให้เกิดความเสียหายของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยขาดการอนุรักษ์ตามกระบวนการที่ถูกต้อง รวมทั้งยังไม่มีระบบการจัดการที่ชัดเจน จึงทำให้แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีนำมาใช้ประโยชน์หรือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศได้อย่างเต็มที่ จึงเห็นควรให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัย การอนุรักษ์ การพัฒนา และการบริหารจัดการ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อสำรวจข้อมูลและศึกษาวิจัย ขยายฐานองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- (2) เพื่ออนุรักษ์และบูรณะแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้คงอยู่ในสภาพเดิมและเสริมความมั่นคง
- (3) เพื่อปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งหยุดการบุกรุกทำลายแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- (4) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
- (5) เพื่อให้แหล่งประวัติศาสตร์เป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ นันทนาการ และการท่องเที่ยว

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สนับสนุน สอบสวน หรือแก้ไของค์ความรู้เดิม อันเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม
- (2) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้รับการอนุรักษ์ มีข้อมูลเกี่ยวกับการเสื่อมสภาพที่จะนำมากำหนดแนวทางการดูแลรักษาและการอนุรักษ์
- (3) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้รับการปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน พัฒนาเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ มีศูนย์ข้อมูลที่จัดแสดงนิทรรศการ
- (4) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้รับการดูแลรักษา คุ้มครองป้องกัน และประชาชนมีความเข้าใจในคุณค่าของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
- (5) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีสามารถให้บริการเป็นแหล่งเรียนรู้ นันทนาการ และการท่องเที่ยวได้

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟู และสืบทอดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้
- (2) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่เป็นศาสนสถานสามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนาได้
- (3) เป็นหลักฐานให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต อันจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของท้องถิ่น
- (4) ระบบสาธารณูปโภค เข้าถึงแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- (5) ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันแหล่งประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่น
- (6) มีแหล่งการเรียนรู้ นันทนาการ การท่องเที่ยว ด้านแหล่งประวัติศาสตร์ และโบราณคดีเพิ่มมากขึ้น อันจะเอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) สำรวจแหล่งข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ทำแผนผังประกาศขึ้นทะเบียน ชุดค้น ขุดแต่ง เก็บข้อมูล และวิเคราะห์หลักฐานจากการเก็บข้อมูล
- (2) สำรวจออกแบบ ดำเนินการอนุรักษ์ และรวบรวมข้อมูลจัดทำจดหมายเหตุการบูรณะ
- (3) สำรวจออกแบบ จัดทำแผนแม่บทการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา และใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีการเผยแพร่
- (4) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการ จัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น จัดตั้งองค์กรเครือข่าย จัดทำข้อมูลเผยแพร่ และวางแผนการตลาด
- (5) ปรับปรุง ตกแต่ง และมีการบริหารจัดการให้เป็นสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ นันทนาการและการท่องเที่ยว

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 125 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2549-2554)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	30	25	25	15	15	15	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก

กรมศิลปากร

หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

4.4 โครงการอุทยานประวัติศาสตร์เมืองเก่าสงขลาฝั่งหัวเขาแดง

หลักการและเหตุผล

เมืองเก่าสงขลาฝั่งหัวเขาแดงในปัจจุบัน กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งโบราณสถานที่สำคัญของชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ ประกอบด้วยเมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดงและเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ซึ่งตั้งเป็นเมืองสงขลาระหว่างปี พ.ศ. 2153 - 2379 เป็นเวลาประมาณ 226 ปี ครั้นถึงปี พ.ศ. 2379 จึงได้ย้ายเมืองสงขลามาตั้งที่เมืองสงขลาฝั่งบ่อয়งจนถึงปัจจุบัน เมืองเก่าสงขลาฝั่งหัวเขาแดงมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องและยาวนาน มีโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่งได้แก่ ป้อม กำแพงเมือง คูเมือง เจดีย์ วัดโบราณ พระพุทธรูป หลักเมือง และโคกเนินต่างๆ ในปัจจุบันมีการคมนาคมไปมาสะดวกที่จะเข้าถึงและกรมศิลปากรได้มีการบูรณะไปบ้างแล้วด้วย จึงเห็นสมควรพัฒนาและยกขึ้นเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
- (2) เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา
- (3) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักความหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ
- (4) เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีการกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ มีแนวทางการบริหารจัดการที่ชัดเจน และประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
- (2) มีสาธารณูปโภคพื้นฐานและอาคารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับผู้มาเยี่ยมชม
- (3) มีการบูรณะโบราณสถานที่สำคัญในอุทยานประวัติศาสตร์
- (4) มีรายได้เกิดขึ้นจากการเก็บค่าธรรมเนียมของผู้มาเยี่ยมชม
- (5) มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลทั่วไป

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) เมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดงเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของประเทศและเป็นโครงการแม่แบบสำหรับการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีแก่ท้องถิ่นอื่น
- (2) มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น
- (3) ประชาชนเกิดจิตสำนึกในคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) สำรวจ กำหนดแนวเขตที่ชัดเจน จัดทำแผนงาน/โครงการ แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
- (2) จัดสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ห้องน้ำ และป้ายกำหนดทิศทาง เป็นต้น สำหรับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมชม
- (3) บูรณะโบราณสถานที่สำคัญในอุทยานประวัติศาสตร์
- (4) จัดสร้างอาคารเพื่อการเรียนรู้ เมืองประกอบที่สำคัญ เช่น ห้องจัดนิทรรศการการเพื่อแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ห้องบรรยายสรุป ห้องการจัดประชุม/สัมมนา ห้องจัดการแสดง/สาธิตการละเล่นพื้นบ้าน และห้องสำหรับการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น
- (5) มีการเก็บค่าเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จะนำเงินรายได้มาช่วยเหลือสำหรับการบริหารจัดการ
- (6) มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

พื้นที่ดำเนินการ บริเวณเมืองเก่าสงขลาฝั่งหัวเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 170 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (ปี 2549-2558)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	10	50	50	30	5	5	5	5	5	5

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กรมศิลปากร
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันการศึกษาในพื้นที่* องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.5 โครงการอุทยานประวัติศาสตร์เมืองเก่าพัทลุงเขาชัยบุรี

หลักการและเหตุผล

เมืองเก่าพัทลุงที่เขาชัยบุรีในปัจจุบัน กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งโบราณสถานที่สำคัญของชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 460 ไร่ เป็นที่ตั้งของเมืองพัทลุงตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 22 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 มีเจ้าเมืองปกครองติดต่อกันมาถึง 9 คน และได้ย้ายเมืองพัทลุงจากเมืองเก่าเขาชัยบุรีไปตั้งเมืองที่ท่าเสม็ดในเขตอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ. 2310 ตามหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานได้ว่าเมืองเก่าพัทลุงเมื่อคราวที่ตั้งอยู่ที่เขาชัยบุรีมีการเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นมากมาย มีโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ คูน้ำ คันดิน วัด เจดีย์ และพระพุทธรูป รวมทั้งมีการพบโบราณวัตถุจำนวนมาก ในปัจจุบันมีการคมนาคมสะดวก มีหลายหน่วยงานเข้าไปช่วยบูรณะปฏิสังขรณ์ เช่น กรมศิลปากร กรมป่าไม้ และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยเฉพาะในกลุ่มของคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น ได้ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงเห็นสมควรพัฒนาและยกขึ้นให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
- (2) เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดพัทลุง
- (3) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักความหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ
- (4) เพื่อเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ตั้งอยู่ในส่วน

ภูมิภาค

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีการกำหนดแนวเขตที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ มีแนวทางการบริหารจัดการที่ชัดเจน และประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
- (2) มีสาธารณูปโภคพื้นฐานและอาคารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เพียงพอสำหรับผู้มาเยี่ยมชม
- (3) มีการบูรณะโบราณสถานที่สำคัญในอุทยานประวัติศาสตร์
- (4) มีรายได้เกิดขึ้นจากการเก็บค่าธรรมเนียมของผู้มาเยี่ยมชม
- (5) มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลทั่วไป

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) เมืองพัทลุงเก่าที่เขาชัยบุรีเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของประเทศ และเป็นโครงการแม่แบบสำหรับการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีแก่ท้องถิ่นอื่น
- (2) มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น
- (3) ประชาชนเกิดจิตสำนึกในคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) สำรวจ กำหนดแนวเขตที่ชัดเจน จัดทำแผนงาน/โครงการ แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
- (2) จัดสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ห้องน้ำ และป้ายกำหนดทิศทาง เป็นต้น
- (3) อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน
- (4) บูรณะโบราณสถานที่สำคัญในอุทยานประวัติศาสตร์
- (5) จัดสร้างอาคารเพื่อการเรียนรู้ เมืองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น ห้องจัดนิทรรศการการเพื่อแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ห้องบรรยายสรุป ห้องการจัดประชุม/สัมมนา ห้องจัดการแสดง/สาธิตการละเล่นพื้นบ้าน และห้องสำหรับการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น
- (6) มีการเก็บค่าเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ที่จะนำเงินรายได้มาช่วยเหลือสำหรับการบริหารจัดการ
- (7) มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

พื้นที่ดำเนินการ บริเวณเมืองเก่าพัทลุงที่เขาย้ายบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 170 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (ปี 2549-2558)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	10	50	50	30	5	5	5	5	5	5

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก

กรมศิลปากร

หน่วยงานสนับสนุน

สถาบันการศึกษาในพื้นที่*
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
องค์กรภาคประชาชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.6 โครงการพัฒนาฐานข้อมูลขององค์ความรู้ท้องถิ่นและชุดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นจิตสำนึก สาธารณะของเยาวชนและประชาชน

หลักการและเหตุผล

ตลอดเวลาที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาต่างๆ ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างต่อเนื่อง ทั้งโดยหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงและโดยสถาบันการศึกษา แต่สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น ยังขาดทิศทางที่ชัดเจนทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงการขาดการรวบรวมองค์ความรู้ที่อยู่รอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทุกมิติ ทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มาเป็นฐานคิดและเนื้อหาสำคัญในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและวางแผน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรให้มีการรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลที่มีอยู่หลายมิติ หลายรูปแบบดังกล่าวข้างต้น นำมาพัฒนาระบบฐานข้อมูล และนำเนื้อหาสาระที่ได้ไปเป็นแนวทางหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งผลของการดำเนินโครงการนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งในด้านการจัดการศึกษาและการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นรูปธรรม และอย่างชัดเจน

เป้าหมายหลักของโครงการคือมุ่งให้คนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความรู้ ความตระหนัก สร้างจิตสำนึก และเกิดความภาคภูมิใจในองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน โดยมีกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ (1) ประชาชนในระบบโรงเรียน (นักเรียน) และ (2) ประชาชนนอกระบบโรงเรียน (คนทั่วไป) ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในลุ่มน้ำ มีจิตสำนึกว่าทรัพยากรเหล่านี้เป็นสมบัติสาธารณะ ที่ทุกคนต้องร่วมกันอนุรักษ์

วัตถุประสงค์

- (1) ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นจิตสำนึกแก่เยาวชนและประชาชนให้หวงแหนทะเลสาบ
- (2) สร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีระบบฐานข้อมูลของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในรูปแบบที่เอื้อต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- (2) มีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ บริบทของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งสถานศึกษาด้วยความร่วมมือของเขตพื้นที่การศึกษา อบต. ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จำนวน 173 อบต. สามารถนำไปจัดทำโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- (3) มีชุดการเรียนการสอนที่บูรณาการรายวิชาต่างๆ และที่สะท้อนถึงคุณค่า ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของลุ่มน้ำ และของคนในลุ่มน้ำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันจะทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

นักเรียนและประชาชนในพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นตนเอง มีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน มีจิตสำนึกและร่วมกันใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อความยั่งยืน

กิจกรรมดำเนินการ

การสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้ท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การจัดการศึกษาด้วยการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการทำกิจกรรมเสริมของนักเรียนประกอบสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ตลอดจนการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาภูมิปัญญา

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 220 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 4 ปี (ปี 2549-2552)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	70	50	50	50	-	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
หน่วยงานสนับสนุน สถาบันการศึกษาในพื้นที่*
 เขตพื้นที่การศึกษา
 โรงเรียน
 องค์กรชุมชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะทาง และความใกล้ชิดพื้นที่

4.7 โครงการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ของชาวบ้าน

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ควรจะให้ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติเข้าร่วมฝึกฝน ทดลองร่วมกับนักวิชาการและนักวิทยาศาสตร์ เพื่อได้นำองค์ความรู้ทางปฏิบัติที่มาจากการปฏิบัติจริงของชาวบ้านผสมผสานกับความรู้ทางทฤษฎี ความรู้สากลของนักวิชาการ ฉะนั้น ควรจะมีพื้นที่และเวทีแสดงบทบาทของชาวบ้าน ร่วมกับนักวิชาการ เพื่อศึกษาเรียนรู้ปัญหาต่างๆ โดยมีสถานที่ อาคาร อุปกรณ์ และบุคลากร เพื่อสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้เฉพาะทาง โดยอาจจะจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่อาจจะเรียกว่า สถาบัน/วิทยาลัย/อาศรม หรือพิพิธภัณฑ์ แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละเรื่องที่ศึกษา และพื้นที่ที่สมควร เช่น การศึกษาตาลโตนด เพื่อพัฒนาการขยายพันธุ์โดยศาสตร์ชาวบ้าน การศึกษาดูแลป่าชายเลนและป่าพรุ เพื่อดูแลรักษา และขยายพื้นที่ป่าชายเลน การศึกษาพลังงานทดแทน โดยใช้พลังงานแสงแดด พลังลม และพลังน้ำ เป็นต้น โดยให้ชาวบ้านในแต่ละพื้นที่เป็นแกนกลางในการบริหารจัดการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ จะได้พัฒนาอาชีพเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือแก้ปัญหาคความยากจนในพื้นที่ เช่น อาศรมเครื่องปั้นดินเผา อาศรมกระจุตพัฒนา อาศรมศิลปหัตถกรรมศึกษา และอาศรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

- (1) จัดตั้งสถาบัน องค์การการเรียนรู้ของชาวบ้าน
- (2) เชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ของชาวบ้าน

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีสถาบัน/วิทยาลัย/อาศรม และพิพิธภัณฑ์ รอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ พัฒนา และเป็นแกนกลางในการดูแลองค์กรที่จัดตั้งขึ้น
- (2) มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายนักวิจัย ชาวบ้าน (ปราชญ์ชาวบ้าน) ศึกษาเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ และนักวิชาการตามสถาบันการศึกษาต่างๆ
- (3) มีผลงานวิจัยแก้ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) เกิดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาความรู้ของชาวบ้าน และนักวิชาการ
- (2) เป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้าน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ทำให้ประชาชน เยาวชนรัก และหวงแหนพื้นที่ ตระหนักถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ
- (3) แก้ปัญหาความยากจนและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้ดีขึ้น

กิจกรรมดำเนินการ

(1) จัดให้มีอาศรม วิทยาลัย สถาบันหรือพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ภูมิปัญญา ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเชิงวิชาการที่อธิบาย และรวบรวมภูมิปัญญาแต่ละสาขาในแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (อาจจะยึดสาขาภูมิปัญญาตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมกำหนด มี 13 สาขาภูมิปัญญา) คือ 1) ด้านอาหารและโภชนาการ 2) ด้านศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม 3) ด้านการเกษตรและการทำมาหากิน 4) ด้านภาษาและวรรณกรรม 5) ด้านหัตถกรรม 6) ด้านศิลปการแสดงและดนตรี 7) ด้านธุรกิจและสวัสดิการชุมชน 8) ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี 9) ด้านการกีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน 10) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 11) ด้านกิจการเยาวชน 12) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 13) ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร โดยมีชาวบ้านและนักวิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดแต่ส่วนที่ดีๆ และเป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดสำนึกและความภาคภูมิใจ ส่งผลต่อการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาควรจัดประมาณ 26 แห่ง (หมายถึงภูมิปัญญาสาขาละ 2 แห่ง ในแต่ละแห่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไม่ควรซ้ำกัน)

(2) จัดให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทุกแห่งของภูมิปัญญาทุกสาขาภูมิปัญญา ในแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อการค้นคว้า โยงเครือข่ายความรู้ซึ่งกันและกัน สะดวกต่อการส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ที่เป็นเชิงวิชาการอย่างถูกต้อง

(3) มีการจัดระบบการถ่ายทอดการเรียนรู้ ภูมิปัญญาสู่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจ เป็นระยะๆ เช่น การจัดให้อาศรม วิทยาลัย หรือพิพิธภัณฑ์เป็นศูนย์อบรม ศูนย์ศึกษาดูงาน ศูนย์สาธิต ศูนย์ปฏิบัติจริง ศูนย์การเรียนรู้ในแต่ละอาศรม โดยมีชาวบ้านเป็นวิทยากร หรือผู้รับการถ่ายทอดสืบทอดภูมิปัญญาเป็นวิทยากร หรือผู้ถ่ายทอดประสบการณ์จริง พร้อมทั้งจัดทำสื่อวีดิทัศน์ สารคดี การจัดทำสื่อ หนังสือพิมพ์ชุมชนจัดทำภาพศิลปกรรม ตลอดจนสื่อด้านต่างๆ เพื่อเป็นองค์การเรียนรู้ของชุมชน

(4) หากมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สถาบันการเรียนรู้ของชาวบ้านอาจจะจัดให้เป็นหน่วยงานหนึ่ง ขึ้นตรงต่อสถาบันนี้

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 300 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (ปี 2549-2558)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	40	40	40	40	40	20	20	20	20	20

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	มหาวิทยาลัยทักษิณ
หน่วยงานสนับสนุน	เครือข่ายภาคประชาชนรอบทะเลสาบสงขลา สถาบันการศึกษาในพื้นที่*

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.8 โครงการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบต่องานศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาอยู่หลายหน่วยงาน ที่สำคัญได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา พัทลุง และ นครศรีธรรมราช ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา มี 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และสถาบันทักษิณคดีศึกษา) สำนักงานศิลปากรที่ 13 จังหวัดสงขลา ซึ่งรับผิดชอบงานเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าวิจัย อนุรักษ์บูรณะและพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีในจังหวัดสงขลา และสำนักงานศิลปากรที่ 14 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าวิจัย อนุรักษ์ บูรณะและพัฒนาแหล่ง ประวัติศาสตร์และโบราณคดีจังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง สภาวัฒนธรรมจังหวัด/อำเภอของจังหวัด สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม รวมทั้งสถาบันทางการ ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีการกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นต้น หน่วยงาน เหล่านี้มีข้อมูล พื้นฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้านอยู่มาก พอสมควร โดยเฉพาะสถาบันทักษิณคดีศึกษา ที่มีการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างเป็น ระบบ มีการเสนอข้อมูลในรูปของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา มีการบริการข้อมูลทั้งในรูปแบบของเอกสารและการ ใช้เทคโนโลยี นอกจากนั้นแล้วก็มีการรวมกลุ่มในรูปของสมาคม ชมรม หรือมูลนิธิ เช่น สมาคมหนังตะลุง ของจังหวัดสงขลา เครือข่ายการเรียนรู้ของพระสงฆ์ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มูลนิธิรักษบ้านเกิด มูลนิธิพระ วิเชียรโมลี (แจ่ม ชมปัญญา) และมูลนิธิศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ เป็นต้น เพื่อให้การอนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะและการใช้ประโยชน์จากศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้าน ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเห็นควรจัดให้มีการพัฒนาเครือข่ายและเชื่อมโยง ข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายและให้บริการข้อมูล
- (3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งของเครือข่าย

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีรายงานการสำรวจและรวบรวมข้อมูล/องค์ความรู้ มีการประสานงานองค์กร/หน่วยงาน นักวิชาการและปราชญ์ท้องถิ่น มีการสร้างเครือข่าย
- (2) เกิดการพัฒนาองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาข้อมูล/การใช้ประโยชน์จาก ข้อมูล รวมทั้งการเผยแพร่และบริการข้อมูล
- (3) มีกิจกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรและเครือข่าย มีการพัฒนา เผยแพร่และให้บริการข้อมูล

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม มีผู้รับผิดชอบและบริหารจัดการ จำนวนองค์กร/บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- (2) จำนวนองค์กรและบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา ข้อมูลที่ได้รับการพัฒนาและใช้ประโยชน์ จำนวนข้อมูลที่เผยแพร่และการให้บริการ
- (3) จำนวนความเข้มแข็งของบุคลากรและองค์กร ข้อมูล/องค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนา และข้อมูลที่เผยแพร่และบริการ

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) สำรวจและรวบรวมข้อมูล/องค์ความรู้ ประสานงานองค์กร/หน่วยงาน นักวิชาการ และปราชญ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายทางด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และภูมิปัญญาชาวบ้าน
- (2) พัฒนาองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พัฒนาข้อมูล/การใช้ประโยชน์จากข้อมูล เผยแพร่และบริการข้อมูล
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรและเครือข่าย มีการพัฒนาข้อมูล/องค์ความรู้อย่างต่อเนื่องเผยแพร่และบริการข้อมูล

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 26 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี (ปี 2549-2558)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	5	5	2	2	2	2	2	2	2	2

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ
หน่วยงานสนับสนุน	กรมศิลปากร
	สถาบันการศึกษาในพื้นที่*
	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	องค์กรเอกชน
	องค์กรภาคประชาชน

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.9 โครงการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

สถานการณ์การท่องเที่ยวของทั่วโลกในภาพรวมในช่วงต้นปี 2546 ได้รับผลกระทบ อย่างหนัก จาก 2 เหตุการณ์หลักคือสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรัก และการแพร่ระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ ซึ่งรวมถึงผลกระทบทางด้านธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาด้วยเช่นเดียวกัน โดยได้รับผลกระทบหนักที่สุดในเดือนพฤษภาคม และเริ่มคลี่คลายตัวไปในทางที่ดีขึ้นนับตั้งแต่เดือนกรกฎาคมเป็นต้นมา ทั้งนี้เป็นผลจากการได้รับปัจจัยเสริมจากการที่ภาครัฐและเอกชนต่างร่วมมือกันส่งเสริมตลาด โดยใช้มาตรการด้านราคาเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ผนวกกับภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยในประเทศที่รัฐบาลได้พยายามนำเสนอ ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีการปรับตัวสูงขึ้น จะเห็นได้จากสถิติการท่องเที่ยวโดยรวมของพื้นที่สามจังหวัดกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในปี 2546 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนทั้งสิ้น 3.8 ล้านคน เป็นชาวไทย 2.7 ล้านคน ชาวต่างประเทศ 1.1 ล้านคน และมีรายได้รวมทั้งสิ้น เกือบ 17,000 ล้านบาท

แนวโน้มด้านสถิติการท่องเที่ยวที่ปรับตัวสูงขึ้นส่งผลดีต่อการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมแต่จากผลของการดำเนินงานในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ผ่านมาพบว่ามี การดำเนินงานแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการองค์ความรู้ ส่งผลให้การกำหนดแนวทางที่จะส่งเสริมให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวและการกระจายรายได้ในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไม่เต็มศักยภาพ ดังนั้น การบูรณาการและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นจะต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีความชัดเจน เป็นรูปธรรมในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลทั้งต่อแหล่งท่องเที่ยวและต่อชุมชนในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

วัตถุประสงค์

- (1) พัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (2) จัดตั้งศูนย์เพื่อส่งเสริมและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) เกิดการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยรอบกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในด้านต่างๆ ดังนี้
 - ศูนย์กลางฐานข้อมูลและข้อมูลสารสนเทศ
 - คุณภาพและมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว
 - เครือข่ายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
 - มาตรการในการเฝ้าระวังป้องกัน และการวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ฯลฯ
- (2) ผลการดำเนินงานและผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย ผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) ฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (2) มีการสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน
- (3) เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยมี อบต. เป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
- (4) มีกลไกที่สามารถประเมินระดับความพร้อมและความสมบูรณ์ของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวต่อกิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ

กิจกรรมดำเนินการ

การดำเนินงานภายใต้โครงการบูรณาการและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มีการจัดแบ่งการดำเนินงานโดยจำแนกเป็นโครงการย่อยตามระดับความเร่งด่วน โดยยึดแนวทางของแต่ละโครงการภายใต้กรอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

- (1) กำหนดทิศทางการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานจากการดำเนินงานส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (2) กำหนดแผนงานเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และระดับความเร่งด่วนในการพัฒนาตามระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (3) ขับเคลื่อนการดำเนินงานของโครงการย่อยระยะแรก ดังนี้

(ก) โครงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีสาระสำคัญของโครงการ ดังนี้

- (1) สร้างความร่วมมือและเครือข่ายในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
- (2) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายโดยใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดความต่อเนื่อง
- (3) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(ข) โครงการเฝ้าระวังทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อลดความเสี่ยงของผลกระทบจากกิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีสาระสำคัญของโครงการ ดังนี้

- (1) กำหนดดัชนีชี้วัดความเสี่ยงของผลกระทบเพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว
- (2) ประเมินความเสียหาย/การถูกคุกคามของสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (3) สร้างแผนที่แสดงระดับความเสี่ยงผลกระทบ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (4) จัดทำโครงสร้างฐานข้อมูลและข้อมูลสารสนเทศ เพื่อวางแผนทางปฏิบัติ

(5) เสนอมาตรการ และดำเนินงานแผนการเฝ้าระวังป้องกันทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อลดความเสี่ยงของผลกระทบจากกิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยประเมินผลเป็นระยะๆ

(6) นำเสนอหลักการ วิธีการ มาตรการการเฝ้าระวังป้องกัน และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

(ค) โครงการ การจัดตั้งศูนย์เพื่อส่งเสริมและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีสาระสำคัญของโครงการ ดังนี้

- (1) จัดตั้งศูนย์ฯ และคณะทำงาน
- (2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน
- (3) กำหนดแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยแบ่งตามลำดับความสำคัญและระดับความเร่งด่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- (4) พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยขับเคลื่อนให้แต่ละหน่วยย่อยของศูนย์ฯ มีการดำเนินงาน ในลักษณะ
 - โครงการเพื่อการอบรม สัมมนา การศึกษาวิจัย การกำหนดแผนงานและแผนปฏิบัติการ ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง
 - สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีทางเลือกและโอกาสในการสร้างรายได้ และอาชีพเสริมด้านการท่องเที่ยวและ/หรือเข้าร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
 - มีการติดตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
 - สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานในประเด็นต่างๆ
 - เน้นการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพ เช่นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ของการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
 - ผลักดันให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และหน่วยงานในทุกภาคส่วน

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 140 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549-2553)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	50	50	20	10	10	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	องค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันการศึกษาในพื้นที่* กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.10 โครงการส่งเสริมความหลากหลายของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลักการและเหตุผล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย มีเอกลักษณ์และ มีความโดดเด่นทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวนอย่างน้อย 53 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งประเภทศาสนสถานและเมืองโบราณประมาณอย่างน้อย 56 แห่ง แต่ขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ดังนั้น การวิเคราะห์ แสวงหาและดึงศักยภาพที่มีอยู่มาสร้างรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ถือเป็นการวางรากฐานที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ในเชิงบูรณาการที่มีความเชื่อมโยงกับสภาพที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น การดำเนินงานในการวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีเป้าหมายเพื่อเป็นฐานข้อมูลของการสร้างและพัฒนา รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว และความร่วมมือในการดำเนินงานส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กร หน่วยงาน ผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนกิจกรรมให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือให้เกิดความเชื่อมโยงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทั้งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา รูปแบบและ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการจัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์โลมาอริวดี ฯลฯ จะทำให้เกิดการเล็งเห็นถึงความสำคัญและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การดำเนินงานการจัดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัด อุปสรรคและโอกาส ที่เกิดขึ้นจากบทเรียนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ผ่านมาทั้งระบบ แสวงหาและเสนอแนะแนวทางเพื่อจัดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวจากศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ วิเคราะห์/ประเมินการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยกำหนดทิศทางการดำเนินงานภายใต้กรอบของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้กับชุมชนหรือผู้ที่สนใจในพื้นที่ลุ่มน้ำ อันจะนำไปสู่การสร้างโอกาสและทางเลือกที่แท้จริงในการกระจายรายได้ให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์

- (1) ส่งเสริมความหลากหลายของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (2) จัดทำข้อมูลพื้นฐานและแผนการดำเนินงานการท่องเที่ยว
- (3) จัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีการจัดรูปแบบและเสนอรูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน ตลอดจนทางเลือก โอกาสและความเป็นไปได้ของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอนาคต

(2) มีข้อมูลพื้นฐานและแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยสามารถนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ บทเรียนการดำเนินงาน ความเหมาะสม ตลอดจนการกำหนดมาตรการและแนวทางแก้ไข

(3) เครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการดำเนินงานในหลายภาคส่วน และเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

(1) บทเรียนจากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวและนำเสนอผลงานวิจัยเชิงพัฒนาซึ่งจะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนในพื้นที่และผู้สนใจอย่างต่อเนื่อง

(2) มีกลไกที่สามารถเฝ้าระวังความเสี่ยงโทรมของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวโดยสามารถวางกรอบการบริหารจัดการกิจกรรมและรูปแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(3) สร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยวและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(4) รูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความชัดเจน เกิดมาตรฐานและมีคุณภาพส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้และเพิ่มส่วนต่างทางการตลาดให้กับประชาชนชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(5) สร้างความตระหนักให้ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

กิจกรรมดำเนินการ

มุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการพัฒนารูปแบบ/กิจกรรมการท่องเที่ยวของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์และบ่งชี้ศักยภาพ ข้อจำกัดและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ที่สำคัญ โดยมีกระบวนการดำเนินงานในลักษณะการวิจัยเชิงพัฒนาควบคู่กับการดำเนินงานจริงเพื่อให้รูปแบบที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่มีความชัดเจนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการดำเนินงานโดยยึดโครงสร้างขององค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมีสาระสำคัญของโครงการย่อยแต่ละโครงการดังนี้

(1) กำหนดกิจกรรมเรื่องการแบ่ง Zoning เพื่อบ่งชี้ระดับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวกับรูปแบบและประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(2) ประเมินความเหมาะสมและข้อจำกัดของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวต่อลักษณะรูปแบบและประเภทของกิจกรรม

(3) กำหนดปริมาณ/จำนวนของรูปแบบและประเภทของกิจกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

(4) ดำเนินการส่งเสริมรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ยกย่องรูปแบบและกิจกรรมที่ดำเนินงานอยู่ พัฒนาและส่งเสริมรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ จัดอบรมการบริหารจัดการ

รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทให้ได้มาตรฐาน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จัดทำสื่อและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(5) ส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งชมรม กลุ่ม และเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น การวางแผนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว การศึกษาแนวโน้มในการขยายตลาดการท่องเที่ยว และกลุ่มนักท่องเที่ยว สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการจัดรายการนำเที่ยวและเส้นทางนำเที่ยวที่เหมาะสมโดยเน้นให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหลัก

(6) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(7) พัฒนาประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามรูปแบบและประเภทของกิจกรรมให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

โครงการย่อย

(1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้: การจัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์โลมาอิรวดีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวในทะเลสาบตอนบน ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง

- พัฒนาและยกระดับชมรมรักโลมาทะเลสาบลำปำ
- ยกระดับพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ (Learning center) วิถีชีวิตของโลมาอิรวดี
- การสร้างฐานข้อมูลและโครงข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโลมาอิรวดี เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัย และเป็นข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนโดยจัดตั้งเป็นสถานวิจัยเพื่อการอนุรักษ์โลมาอิรวดีอย่างยั่งยืนในทะเลสาบตอนบนโดยศึกษา

- นิเวศวิทยาของประชากรโลมาอิรวดี เช่น ความหนาแน่น โครงสร้างประชากร การกระจาย การกินอาหาร การสืบพันธุ์

- การเลือกแหล่งอาศัยในรอบปี
- ความเหมาะสมของแหล่งอาศัยในทะเลสาบสงขลา
- ปัจจัยคุกคามทางธรรมชาติและจากกิจกรรมของมนุษย์
- ความเสี่ยงในการอยู่รอดของประชากรโลมาอิรวดีในระยะยาว
- การรักษาประชากรโลมาอิรวดี เช่นการทำ Cross breeding
- แนวทางการอนุรักษ์ประชากรที่เหมาะสม ฯลฯ

• การจัดกิจกรรมเช่น การอบรม ค่ายเยาวชน สัมมนา เป็นต้น เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ปลาโลมาอิรวดีอย่างต่อเนื่อง

(2) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย: การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การพายเรือคายัค การเล่นเครื่องร่อน การพัฒนากิจกรรมการเดินป่าเพื่อศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

(3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร: โครงการการยกระดับและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรผสม สวนสมุนไพร เป็นต้น

(4) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: โครงการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทย การอาบน้ำแร่ การทำ Spa เป็นต้น

(5) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: โครงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น

- อุทยานประวัติศาสตร์เมืองพัทลุงเขาชัยบุรี อ. เมือง จ.พัทลุง
- เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง อ.สิงหนคร จ.สงขลา

(6) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน: โครงการพัฒนาและจัดรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

- การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยใช้หัตถกรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นจุดขายในการพัฒนาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเมืองสทิงพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา

- ชุมชนโบราณเขาพะโคะ เขาควหา อ.สทิงพระ จ.สงขลา
- ชุมชนโบราณเกาะใหญ่ อ.กระแสดิน อ.สงขลา เป็นต้น

(7) วิถีชีวิต เช่น

- การทอผ้าเกาะยอ ในพื้นที่ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
- เครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ ในพื้นที่ ต.สทิงหม้อ อ.สิงหนคร จ.สงขลา
- กระเบื้องดินเผาเมืองสงขลา ในพื้นที่ บ้านท่านางหอม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
- การสานเสื่อกระจูด ในพื้นที่ ต.ทะเลน้อย และ ต.พนาสูง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
- ศูนย์ศิลปาชีพบ้านหัวป่าเขียว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ ต.ทะเลน้อย

อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

- การแกะรูปหนังตะลุง ในพื้นที่ อ.ควนเนียง จ.สงขลา
- หัตถกรรมกะลามะพร้าว กระจายอยู่ในพื้นที่ ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง
- วัฒนธรรมตาลโตนด อ.สทิงพระ จ.สทิงพระ

(8) การพัฒนาการท่องเที่ยวประเภท Home stay เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เช่น ในพื้นที่ อบต. เกาะหมาก ต.เกาะหมาก อ.สทิงพระ จ. สงขลา และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง เป็นต้น

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 240 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 6 ปี (ปี 2549 - 2554) โดยในช่วง 3 ปีแรก เป็นการจัดตั้งศูนย์ เครือข่าย และการศึกษา ส่วน 3 ปีหลังเป็นการดำเนินการ ปรับปรุงยกระดับองค์กร และการติดตามและประเมินผล

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	50	50	40	40	30	30	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	องค์กรชุมชน
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันการศึกษาในพื้นที่* กรมศิลปากร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.11 โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยว

หลักการและเหตุผล

ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นประเด็นสำคัญที่มีส่วนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่และมีผลต่อการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม จากการสำรวจพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น ขาดศูนย์บริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว ที่พักและโครงสร้างพื้นฐานด้านอุปโภคและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สถานที่ในการจัดกิจกรรม จุดชมวิว โครงสร้างด้านการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น ป้ายสื่อความหมาย ทางเดินเพื่อศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีการดำเนินงานทั้งในส่วนของการปรับปรุง ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเดิมที่ชำรุดเสียหาย และพัฒนาโครงสร้างด้านอื่นๆ ให้เกิดความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยการพัฒนาจำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อกำหนดด้านกฎหมาย ความเหมาะสมของโครงสร้างกับประเภทและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไม่ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว หรือสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งเที่ยวนั้นๆ ลดลง และลักษณะของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นสามารถเอื้อประโยชน์ต่อการสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้จะมีส่วนช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการท่องเที่ยวและเป็นแรงผลักดันเพื่อขับเคลื่อนและขยายตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาทั้งในแหล่งท่องเที่ยวหลัก แหล่งท่องเที่ยวรอง และแหล่งท่องเที่ยวในระดับอนุภาคให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยว
- (2) ปรับปรุง ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม

เป้าหมายผลผลิต (outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีการแก้ไข ปรับปรุง ซ่อมแซม โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิมให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
- (2) มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้มาตรฐาน สะดวก ปลอดภัย เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

เป้าหมายการให้บริการ (ผลลัพธ์) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- (2) ยกระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความพร้อมในการวางแผนเพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยว และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มากขึ้น

กิจกรรมดำเนินการ

กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามลักษณะและประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

(1) ประเมินลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยยึดตามระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวหลัก
- แหล่งท่องเที่ยวรอง
- แหล่งท่องเที่ยวระดับอนุภาค

(2) ประเมินระดับความเร่งด่วนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แต่ละประเภทเพื่อให้ได้มาตรฐานในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และดำเนินการ การก่อสร้าง/เพิ่มเติม ปรับปรุง/ซ่อมแซม พื้นฟู/บูรณะ ตามลำดับความสำคัญที่ประเมินไว้ โดยตั้งเป้าให้มีการแล้วเสร็จภายใน 5 ปี โดยมีรายละเอียดของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ภายใต้โครงการ ดังนี้

โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

- เส้นทางคมนาคมเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางที่จะเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว

- ป้ายบอกเส้นทางที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- ที่พักแรมในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และเขตอุทยานแห่งชาติ
- ห้องน้ำ

(3) โครงสร้างเพื่อการให้บริการด้านอื่นๆ เช่น ลานจอดรถ ร้านอาหาร ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์

พื้นบ้าน

(4) โครงสร้างด้านการให้บริการ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่ง

- ท่องเที่ยว
- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
 - Learning Center เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
 - สถานที่ประกอบกิจกรรม นันทนาการ
 - ห้องจัดประชุมสัมมนา
 - อุปกรณ์ในการให้บริการในการจัดประชุมสัมมนา การประกอบกิจกรรมต่างๆ
 - จุดชมวิว / หอดูนก
 - ศาลาที่พัก
 - เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เช่น สะพานไม้เพื่อศึกษาระบบนิเวศ เป็นต้น
 - ป้ายสื่อความหมายประเภทต่างๆ ฯลฯ

(5) มีการประเมินติดตามประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 480 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549-2553)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	120	120	120	60	60	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันการศึกษาในพื้นที่* องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.12 โครงการส่งเสริมการสร้างสื่อความรู้ ความรัก และความหวงแหนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แบบบูรณาการ

หลักการและเหตุผล

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครอบคลุมพื้นที่ดินและน้ำเกือบ 8,500 ตร.กม.ใน 3 จังหวัดภาคใต้ (พัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช) อาณาบริเวณขนาดนี้ บนอาณาจักรโบราณที่ผ่านทั้งสงครามและสันติภาพ ที่กระจายอยู่ทั่วไปบนผืนดินรอบทะเลสาบแห่งนี้ มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ ทั้งอดีต ปัจจุบัน และที่จะเป็นไปในอนาคต ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ รวมทั้งของประเทศไทย อันน่ารู้ น่าฟัง และน่าหวงแหนเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าวิตกว่า สิ่งดึงดูดน้ำที่เหล่านี้อย่างน่ากลัวหลายอย่างกำลังสูญสลายจากความทรงจำ แม้กระทั่งการรำลึกถึงของชุมชนในลุ่มน้ำ อันเนื่องมาจากจังหวะชีวิตปัจจุบันที่เร่งรีบขึ้นเป็นอย่างมาก บนความเป็นอยู่ที่คำนึงถึงแต่ความอยู่รอดของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลกลุ่มเล็กๆ เป็นส่วนใหญ่ จนแทบไม่มีเวลาที่จะได้หันกลับไปพิจารณาชื่นชมภาพรวมของสังคมที่เคยเป็นมาในอดีต และแทบไม่มีเวลาพิจารณาความเปลี่ยนแปลงของสิ่งรอบข้างเปรียบเทียบกับเพื่อรับรู้และตระหนักกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่กำลังเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในกลุ่มของตนเอง และที่จะกระทบกับกลุ่มอื่น สื่อความรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้เข้าใจง่ายก็มีอยู่น้อย และถ้ามี ก็มักอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ ยากต่อการขนขยายปะติดปะต่อด้วยตนเอง หรือกล่าวง่ายๆ ว่า สิ่งที่มี ยังไม่สามารถสื่อให้เห็นภาพรวมและความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั่วไปเท่าใดนัก และที่สำคัญคือ ชาวบ้านนี้แหละ ที่จะร่วมกัน เป็นผู้สร้าง หรือผู้ทำลายประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง

ปราชญ์นักคิดผู้หนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ไฉนหมักลิ่ม ไฉนหมักจำ ไฉนหมักเกิดทักษะ และจะซาบซึ้งเรียนรู้ต่อไปได้ง่ายขึ้นมาก” ตัวอย่างเช่น หากกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของชุมชนในลุ่มน้ำ หลายคนอาจเคยได้ยินมาว่า เริ่มมาตั้งแต่สมัยท่านสุลต่านสุลัยมาน แต่ก็เคยเห็นรูปท่าน ก็คนรู้ว่าที่ฝั่งศพท่านอยู่ที่ใด ก็คนรู้ว่าท่านอยู่ในรัชสมัยใดของราชอาณาจักรไทย ก็คนรู้ว่าสมัยนั้นมีความสำคัญกับลุ่มน้ำและที่อื่นๆ ต่อไปอย่างไร ก็คนสามารถลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากจุดเริ่มต้นนี้ว่าเป็นเช่นไร แล้วทำไมเจ้าเมืองสงขลาต่อมาจึงกลายเป็นชาวจีน แล้วเกี่ยวอะไรกับเกาะสี่เกาะห้าในจังหวัดพัทลุง แล้วเกี่ยวอะไรกับเจ้าเมืองนครฯ แล้วเลืกมีเจ้าเมืองไปเมื่อไร ฯลฯ แต่สมมุติว่าเราได้เห็นรูปภาพ (แม้หลายรูปอาจจะเป็นภาพวาดจากจินตนาการบนพื้นฐานแห่งความจริง) ได้เห็นเส้นเวลาแบบ Timeline ได้เห็นลำดับเหตุการณ์แบบ Flowchart ประกอบกับแผนที่โบราณและแผนที่ปัจจุบันของลุ่มน้ำ จากการทำแผนที่แบบ Cartographic ก็อาจทำให้มีผู้จดจำได้ เข้าใจได้ขึ้นอีกมาก และคงรู้สึกซาบซึ้งในที่มาของตนเองหรือของท้องถิ่นมากขึ้น ยิ่งหากได้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ได้เข้าไปถึงจุดเหล่านั้น ให้ผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นได้มีส่วนเป็นผู้จัดการทำหลักปักป้าย บำรุงรักษาจุดเหล่านั้น ให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้เข้ามารับรู้ไป ได้เข้ามาใช้เงิน ฯลฯ ก็จะยิ่งเกิดความรักความหวงแหนความเป็นมาของท้องถิ่น เกิดความอยากอนุรักษ์พัฒนาท้องถิ่น เกิดความอยากต่อต้านสิ่งที่จะมาทำลายท้องถิ่น ฯลฯ

ความรู้ที่จะสื่อสารให้เข้าถึงจิตใจด้วยสื่อรูปแบบที่เข้าใจง่ายเช่นนี้ ไม่จำเป็นต้องจำกัดเป็นเพียงความรู้เชิงประวัติศาสตร์ดังตัวอย่างข้างต้น แต่ยังเป็นต้องเป็นความรู้ปัจจุบันในอีกหลายเรื่องอีกด้วย เช่น เรื่องความคุกคามจากสภาพการทำประมงในทะเลสาบตอนล่าง ความคุกคามจากสาหร่ายหนามที่กำลังปกคลุมทะเลสาบตอนกลาง ความคุกคามการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในทะเลสาบตอนบน ความคุกคามจากการลดปริมาณน้ำบาดาลใต้พื้นที่ลุ่มน้ำโดยเฉพาะในเขตชุมชน ความคุกคามจากการสูญเสียป่าในพื้นที่ต้นน้ำ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนสามารถนำเสนอความเป็นมา สภาพที่เป็นอยู่ และการคาดการณ์อนาคต ในลักษณะแผนที่ประกอบเวลา หรือสื่อเคลื่อนไหวได้ทั้งสิ้น

ตัวอย่างการสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารในลักษณะที่เด่นชัดระดับโลก มีเช่นปรากฏในนิตยสารสารคดี National Geographic โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผ่นพับขนาดใหญ่ประกอบเนื้อหาในเอกสารที่มักแนบมาบ่อยครั้ง ซึ่งบ่อยครั้งได้รับการพัฒนาอีกระดับให้เป็นสารคดีภาพยนตร์ ที่ประกอบด้วยการแสดง (Re-enactment) การสัมภาษณ์ ภาพประกอบ แผนที่ที่จัดทำขึ้นมาเป็นพิเศษ (บางครั้งในลักษณะสามมิติ) และภาพเคลื่อนไหว Animation ที่กระชับ ตื่นตา ตื่นใจ ชวนรู้ชวนจดจำเป็นอย่างมาก และเป็นตัวอย่างที่ดีเยี่ยมที่ควรเอาอย่างเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์

(1) ให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ร่วมกันสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ให้เห็นและซาบซึ้งประวัติความเป็นมาของพื้นที่แห่งนี้ในอดีต ให้มองเห็นภาพปัจจุบันของสถานการณ์ของทรัพยากรด้านต่างๆ และภาพอนาคตของลุ่มน้ำฯ จากแนวโน้มปัจจุบันหากยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง หรือที่จะดำรงไว้ได้หรือหยุดยั้งความเสื่อมสลายไว้ได้หากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมมากขึ้น ผ่านสื่อที่สื่อความหมาย ที่เชื่อมโยง และที่เข้าใจ ตรงตื้นใจ มากกว่าที่เป็นเพียงเอกสารตัวหนังสือที่อยู่กระจัดกระจายที่ต้องใช้ความพยายามในการจินตนาการอย่างมากดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(2) เพื่อผลักดันให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีรู้ความสามารถด้าน Cartography และสื่อภาพยนตร์ หรือสื่ออื่นๆ ต่อไปในอนาคต เช่นสื่อ Internet ไว้ทำหน้าที่สร้างสื่อบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในลักษณะนี้ในลุ่มน้ำฯแห่งนี้ โดยมีการจัดระบบเนื้อหาการนำเสนอให้ประจวบเหมาะแก่เหตุการณ์ปัจจุบัน (เช่น ครบรอบกี่ร้อยปีของเมือง ครบรอบวันสิ่งแวดล้อมโลก วันพื้นที่ชุ่มน้ำ วันสัตว์ป่า วันสัตว์น้ำ ฯลฯ เป็นต้น) และมีระบบเวลาการนำเสนอที่ต่อเนื่อง (เช่น ทุกที่เดือน ออกซำกี่ครั้ง เป็นต้น)

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีนิตยสารลุ่มน้ำราย 3 เดือนออกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550
- (2) มีแผ่นภาพประกอบขนาดใหญ่แนบนิตยสารลุ่มน้ำทุก 6 เดือน
- (3) เมื่อถึงปี พ.ศ. 2555 มีสารคดีภาพยนตร์ในแง่มุมต่างๆ ของลุ่มน้ำฯ ออกอากาศปีละ 3 เรื่อง (4 เดือน 1 เรื่อง) แต่ละเรื่องนำออกอากาศซ้ำทุก 2 สัปดาห์ ในช่วง 4 เดือนนั้น
- (4) มีสื่อ Internet สำหรับการค้นหาเรื่องราวเกี่ยวกับลุ่มน้ำฯ ที่สมบูรณ์มากหลังปี พ.ศ. 2555 โดยให้มีการพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัยต่อไปอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) ชุมชนเกิดจิตสำนึก มีความรักและซาบซึ้งในประวัติความเป็นมาของลุ่มน้ำฯ มีความภูมิใจในอดีต ส่งผลให้มีความรัก ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในลุ่มน้ำฯ พร้อมทั้งจะรักษาไว้ให้ยั่งยืนชั่วลูกชั่วหลานด้วยใจ ด้วยความรู้สึกรักจากภายใน โดยไม่ต้องมีการสร้างกลยุทธ์เพื่อบังคับ ชักนำ หรือล่อใจโดยวิธีอื่น
- (2) เป็นต้นแบบของการสร้างจิตสำนึก ที่อาจนำไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้

กิจกรรมดำเนินการ

(1) สร้างทีมงานชั่วคราวเพื่อพิจารณาจัดการเรื่องงบประมาณและจัดตั้งหน่วยงานกลางตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราชร่วมกันเป็นประธาน และโดยมีสถาบันการศึกษา และผู้แทนกรมกองที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงทรัพยากรฯ ฯลฯ และเอกชนที่สนใจ เข้ามาร่วมภายในปี พ.ศ. 2548 เพื่ จัดการให้เริ่มดำเนินการผลิตให้ได้ในปีถัดไป

(2) ปี พ.ศ. 2550 - 2555 ออกนิตยสารและแผ่นภาพขนาดใหญ่ประกอบเนื้อหาหลัก เริ่มจากประวัติศาสตร์ ไปยังสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหา ที่สำคัญคือการสนับสนุนให้มีสมาชิกจำนวนมากๆ จากประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ในราคาถูกจากการมี Subsidy ของรัฐและเอกชน

(3) ปี พ.ศ. 2555 ขึ้นไป มีภาพยนตร์และสื่อ Internet ให้ประชาชนได้ชมและเข้าถึง

(4) จัดงบประมาณจากการจำหน่ายและค่าสมาชิกส่วนใหญ่สำหรับสนับสนุนงานวิจัย เพื่อการพัฒนาลุ่มน้ำ ต่อๆ ไป

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 157 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (ปี 2549-2555)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	12	30	30	30	25	20	10	-	-	-

ในปี พ.ศ. 2549 เป็นระยะเตรียมการ งบประมาณที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดประชุมหารือ ศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสม เตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น (แต่ไม่ใช่อาคาร) หาข้อมูลตลอดจนเครือข่ายผู้ร่วมงานเพิ่มเติม จัดทำต้นแบบ ฯลฯ เพื่อให้พร้อมสำหรับการผลิตและเผยแพร่ ในปี พ.ศ. 2550

ในปี พ.ศ. 2550-2552 ออกนิตยสารและแผ่นภาพ แม้ในระยะยาว กิจกรรมนี้ควรจะต้องเลี้ยงตัวเองได้จากค่าสมาชิกจำนวนมากๆ จากประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ แต่เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ของประเทศเรา ในระยะแรกจำเป็นต้องมีการสนับสนุน (Subsidy) ของรัฐ งบประมาณที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนนี้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป การสนับสนุนจากรัฐควรลดลงเป็นลำดับ และเลี้ยงตัวเองได้ภายในปี พ.ศ. 2556

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
หน่วยงานสนับสนุน	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษาในพื้นที่*

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ

4.13 โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญเพื่อบริการด้านการท่องเที่ยวถือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการขยายตลาดการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาบุคลากรดังกล่าวจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และยึดหลักการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรตามลักษณะและประเภทของงาน เช่น งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว จะครอบคลุมบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว งานด้านการวางแผนพัฒนาจะครอบคลุม การวิเคราะห์ตลาด การวางแผนเพื่อส่งเสริมการลงทุน การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว และงานด้านการฝึกอบรมให้ความรู้ จะครอบคลุมกิจกรรมในการสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน การฝึกอบรมและพัฒนาภาคีเครือข่ายและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว การให้ความรู้ในเรื่องของจรรยาบรรณหรือหลักปฏิบัติ (Code of conduct) และการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้ หากมีการพัฒนาและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะมารองรับและตอบรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว
- (2) สร้างคุณภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

เป้าหมายผลผลิต (Outputs) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (2) มีบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
- (3) มีการประสานงานด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (4) มีชมรมและศูนย์เพื่อการพัฒนา ติดตามประเมินผล การดำเนินงานเพื่อเพิ่มศักยภาพและยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้สูงขึ้น

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome) และตัวชี้วัด (KPIs)

- (1) พัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในระดับชุมชนและชุมชนเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการที่จะจัดตั้งชมรม สมาคม ฯลฯ เพื่อสร้างและยกระดับประสิทธิภาพของบุคลากรในรุ่นต่อไป
- (2) สร้างคุณภาพในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (3) เกิดกระบวนการเรียนรู้และกระตุ้นจิตสำนึกในการท่องเที่ยว

(4) สร้างรายได้เสริม และพัฒนาอาชีพด้านการท่องเที่ยวให้เกิดมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

กิจกรรมดำเนินการ

- (1) ประเมินความต้องการและประเภทของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- (2) จัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในแต่ละประเภทอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยดำเนินงานเป็นโครงการย่อยทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และกระตุ้นจิตสำนึก ลักษณะของโครงการย่อย เช่น
 - โครงการพัฒนามัคคุเทศก์ในระดับเยาวชน และประชาชนทั่วไปโดยเน้นให้มีความชำนาญด้านภาษาต่างประเทศ
 - โครงการให้ความรู้กับบุคลากรในการสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
 - โครงการฝึกอบรมวิธีการบริหารจัดการและดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว
 - โครงการสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - โครงการฝึกอบรมผู้นำอาสาพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- (3) ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานเป็นระยะๆ
- (4) ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในระดับชุมชน และศูนย์เพื่อการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (5) ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อสร้างความพร้อมและพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
- (6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทั้งในระดับของบุคลากรที่ดำเนินงานในพื้นที่ ชมรม และศูนย์การพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างต่อเนื่อง

พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

งบประมาณ

ประมาณการค่าใช้จ่าย รวมทั้งสิ้น 45 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (ปี 2549-2553)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
งปม.	15	10	10	5	5	-	-	-	-	-

ผู้รับผิดชอบ

หน่วยงานหลัก	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
หน่วยงานสนับสนุน	สถาบันการศึกษาในพื้นที่*

* สถาบันการศึกษาในพื้นที่ หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยี วิทยาเขตภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งควรทำงานในรูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือ (Consortium) ตามความสามารถเฉพาะ และความใกล้ชิดพื้นที่ของสถาบันนั้นๆ